

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șasea)
7 februarie 1991*

Ludwig Rönfeldt
împotriva
Bundesversicherungsanstalt für Angestellte

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de Sozialgericht Stuttgart)

„Securitate socială – Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 – Dreptul la pensie dobândit într-un stat membru anterior aderării acestuia la Comunități”

Cauza C-227/89

În cauza C-227/89,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE de către Sozialgericht Stuttgart, pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

Ludwig Rönfeldt, domiciliat în Stuttgart,

și

Bundesversicherungsanstalt für Angestellte, Berlin

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității (JO L 149, p. 2),

CURTEA (Camera a șasea),

compusă din domnii G. F. Mancini, președinte al celei de-a șasea Camere, T. F. O' Higgins, M. Díez de Velasco, C. N. Kakouris și F. A. Schockweiler, judecători,

avocat general: domnul M. Darmon

grefier: domnul V. Di Bucci, administrator,

după examinarea observațiilor scrise prezentate:

— în numele domnului Rönfeldt, reclamant în acțiunea principală, de către A. Klinger, avocat în Baroul Stuttgart,

— în numele Bundesversicherungsanstalt für Angestellte, pârâtă în acțiunea principală, de către domnul T. Herrmann, în calitate de agent,

— în numele Consiliului Comunităților Europene, de către doamna M. Arpio, administrator în serviciul juridic al acesteia, în calitate de agent,

* Limba de procedură: germana.

— în numele Comisiei Comunităților Europene, de către domnișoara K. Banks, membră a serviciului juridic al acesteia, asistată de către domnul B. Schulte, din cadrul Max-Planck-Institut für auslaendisches und internationales Sozialrecht, în calitate de agenți,

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea observațiilor orale prezentate de către Bundesversicherungsanstalt, reprezentată de domnul Holger Möbius, Verwaltungsoberrat, în calitate de agent, de către Consiliu, reprezentat de către domnul R. Frohn, membru al serviciului juridic al acestuia și de către doamna M. Arpio și de către Comisie, reprezentată de către domnul B. Schulte, în ședința din 25 octombrie 1990,

după ascultarea concluziilor avocatului general prezentate în ședința din 12 decembrie 1990,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin ordonanța din 9 februarie 1989, primită la Curte la 18 iulie 1989, Sozialgericht Stuttgart a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, o întrebare preliminară privind interpretarea dispozițiilor Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității (JO L 149, p. 2), precum și ale articolelor 48 alineatul (2) și 51 din Tratatul CEE.

2 Această întrebare a fost adresată în cadrul unui litigiu între domnul P. Rönfeldt și Bundesversicherungsanstalt für Angestellte (casă federală de asigurări pentru lucrătorii salariați) în ceea ce privește calcularea pensiei pentru limită de vârstă a acestuia.

3 M. Rönfeldt, resortisant german, cu domiciliul în Republica Federală Germania, a plătit contribuții, în cadrul sistemului german de asigurare a pensiei pentru limită de vârstă, din 1941 până în 1957. Ulterior, acesta a lucrat în Danemarca până în 1971, perioadă în care acesta plătit contribuții la sistemul danez de securitate socială. De la data respectivă, acesta a lucrat în Germania și a fost supus, prin urmare, asigurării obligatorii.

4 Din dosar reiese că vârsta de pensionare nu este aceeași în Danemarca și în Germania. În primul din aceste state, vârsta respectivă este de 67 de ani, în timp ce, în al doilea, aceasta este de 65 de ani cu posibilitatea de pensionare anticipată la 63 de ani. De fapt, în temeiul articolului 25 din Angestelltenversicherungsgesetz (lege privind sistemul de asigurări sociale pentru angajați):

„1) o pensie pentru limită de vârstă se acordă, la cerere, asiguratului care a împlinit 63 de ani [...], cu condiția ca perioada de așteptare menționată la paragraful 7 prima teză să se fi încheiat.

...

7)... perioada de așteptare se încheie odată cu terminarea unei perioade de 35 de ani de asigurare care să cuprindă cel puțin 180 de luni calendaristice [...]"

5 Fiind pe punctul de a atinge vârsta de 63 de ani, domnul Rönfeldt a făcut demersuri pentru a obține o pensionare anticipată, astfel cum permite legislația germană. Acest lucru nu a fost

totuși posibil, întrucât, conform casei federale de asigurări pentru angajați, cotizațiile plătite în Danemarca nu pot fi luate în considerare la calcularea pensiei în Germania decât în cazul în care reclamantul a atins limita de vârstă generală și legală prevăzută de dreptul danez, adică 67 de ani.

6 Domnul Rönfeldt a contestat această decizie în fața Sozialgericht Stuttgart susținând că, indiferent de vârsta de pensionare prevăzută de legislația daneză, perioadele de contribuție realizate în Danemarca trebuiau luate în considerare la calcularea pensiei germane. În sprijinul acestui argument, acesta a invocat convenția privind securitatea socială, încheiată între Republica Federală Germania și Regatul Danemarcei la 14 august 1953, care prevedea că perioadele de asigurare realizate în Danemarca trebuiau luate în considerare nu numai pentru realizarea perioadei de așteptare, ci și pentru calcularea pensiei germane pentru limită de vârstă.

7 Instituția pârâtă a susținut că, în ceea ce o privește, perioadele de asigurare realizate în Danemarca nu puteau fi luate în considerare pentru stabilirea perioadei de așteptare și a condițiilor care reglementează dreptul la pensie. De asemenea, aceasta a susținut că reclamantul nu putea invoca convenția germano-daneză, menționată anterior, pe motiv că normele comunitare referitoare la securitatea socială s-au substituit convențiilor încheiate între statele membre.

8 În ordonanța de trimitere, Sozialgericht își exprimă, mai întâi, îndoielile în ceea ce privește validitatea în temeiul dreptului comunitar a dispozițiilor statelor membre care stabilesc limite de vârstă diferite în ceea ce privește eligibilitatea pentru primirea prestațiilor pentru limită de vârstă cuvenite.

9 Având în vedere aceste îndoieli, instanța națională a hotărât să suspende judecata și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Sunt dispozițiile Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 coroborate cu cele ale articolului 25 din Angestelltenversicherungsgesetz (lege privind sistemul de asigurări sociale pentru angajați) compatibile cu articolul 48 alineatul (2) și cu articolul 51 din Tratatul CEE?”

10 Pentru o prezentare mai detaliată a faptelor din acțiunea principală, a derulării procedurii, precum și a observațiilor scrise prezentate Curții, se face trimitere la raportul de ședință. Aceste elemente din dosar sunt reluate în continuare numai în măsura în care sunt necesare pentru raționamentul Curții.

11 Este necesar să se reamintească, cu titlu introductiv, faptul că, în temeiul articolului 177 din tratat, nu este de competența Curții să se pronunțe cu privire la compatibilitatea dispozițiilor unei legi naționale cu tratatul. În schimb, Curtea este competentă să furnizeze instanței naționale toate elementele de interpretare din dreptul comunitar care îi pot permite acesteia să hotărască cu privire la chestiunea compatibilității în cauza în care a fost sesizată.

12 În ceea ce privește îndoielile exprimate de instanța națională cu privire la compatibilitatea cu dreptul comunitar a dispozițiilor naționale care stabilesc limite de vârstă diferite în materie de pensionare, trebuie să se constate că, în conformitate cu o jurisprudență constantă (a se vedea, în special, Hotărârea din 15 iulie 1988, Bosowitz, punctul 23, 21/87, Rec. p. 3715), Regulamentul nr. 1408/71 nu instituie un sistem comun de securitate socială, ci permite existența sistemelor naționale distincte. Astfel cum a precizat Curtea în mai multe rânduri, (a se vedea, în special, Hotărârea din 15 ianuarie 1986 Pinna, punctul 20, 41/84, Rec. p. 1), articolul 51 a permis menținerea unor diferențe între sistemele de securitate ale fiecărui stat

membru și, prin urmare, în drepturile lucrătorilor din statele respective. Diferențele de fond și de procedură între sistemele de securitate socială ale statelor membre nu sunt, prin urmare, afectate de dispozițiile articolului 51 din tratat.

13 În ceea ce privește luarea în considerare a perioadelor de asigurare realizate de lucrători în alte state membre, este adevărat că, în conformitate cu articolele 16 și 17 din Convenția privind securitatea socială încheiată între Republica Federală Germania și Regatul Danemarcei la 14 august 1953, germanii care au locuit în Danemarca și au realizat perioadele de asigurare în Germania aveau dreptul să le fie luați în considerare 15 ani de rezidență în Danemarca la calcularea pensiei germane pentru limită de vârstă.

14 Cu toate acestea, rezultă, în conformitate cu articolul 6 din Regulamentul nr. 1408/71 menționat anterior, că acesta se substituie, în cadrul sferei sale de aplicare personale și materiale și sub rezerva dispozițiilor articolelor 7, 8 și 46 alineatul (4), oricărei convenții de securitate socială care reunește două sau mai multe state membre. Dispozițiile convenției germano-daneze menționate anterior, nu sunt incluse printre aceste excepții exprese, ele nu se mai pot aplica prestațiilor intervenite ulterior intrării în vigoare în Danemarca a Regulamentului nr. 1408/71. Aceste dispoziții ale convenției germano-daneze au fost, prin urmare, înlocuite, de la 1 aprilie 1973, cu norme de drept comunitar conținute de regulamentul menționat anterior.

15 Prin urmare, trebuie stabilit dacă și în ce mod dreptul comunitar prevede luarea în considerare a perioadelor de asigurare realizate în Danemarca și a cotizațiilor plătite în această țară anterior intrării în vigoare a Regulamentului nr. 1408/71 în această țară în urma aderării acesteia la Comunități, în vederea acordării unei pensii pentru limită de vârstă într-un alt stat membru.

16 În acest sens, trebuie reamintit, mai întâi, faptul că în temeiul articolului 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71, menționat anterior, „toate perioadele de asigurare și, după caz, toate perioadele de încadrare în muncă sau de reședință realizate în temeiul legislației unui stat membru înainte de data intrării în vigoare a prezentului regulament se iau în considerare pentru stabilirea drepturilor la prestații în conformitate cu prezentul regulament.” Prin urmare, în acțiunea principală trebuie, în scopul stabilirii drepturilor la pensie în Germania, să se ia în considerare, de asemenea, perioadele de asigurare realizate în temeiul legislației daneze anterior intrării în vigoare a regulamentului menționat anterior în Danemarca.

17 Mai mult, trebuie reamintit faptul că articolul 45 din Regulamentul nr. 1408/71 prevede că instituția competentă a unui stat membru a cărei legislație condiționează dobândirea, menținerea sau redobândirea dreptului la prestații de realizarea unor perioade de asigurare, ia în considerare perioadele de asigurare realizate în temeiul legislației oricărui stat membru, ca și când acestea ar fi fost realizate în temeiul legislației pe care ea o aplică.

18 Cu toate acestea, trebuie adăugat faptul că, în ceea ce privește calculul valorii pensiei, articolul 46 din același regulament prevede, pe de altă parte, că fiecare instituție competentă stabilește, în conformitate cu legislația pe care o aplică, valoarea prestației corespunzătoare duratei totale a perioadelor de asigurare care urmează să fie luate în calcul în temeiul acelei legislații.

19 Prin urmare, Regulamentul nr. 1408/71, menționat anterior, nu prevede că perioadele de contribuție realizate în unul sau mai multe state membre trebuie adăugate, în vederea măririi valorii pensiei, la perioadele de contribuție realizate într-un stat membru în care se solicită

pensia. Prin urmare, perioadele de asigurare realizate sunt totalizate numai în vederea dobândirii dreptului la pensie.

20 Din acestea rezultă că, spre deosebire de prevederile convenției germano-daneze menționate anterior, perioadele de asigurare realizate în Danemarca nu pot fi luate în considerare, în temeiul Regulamentului nr. 1408/71, menționat anterior, la calcularea valorii pensiei, aceasta din urmă fiind stabilită *pro rata*, în conformitate cu perioadele realizate în temeiul legislației germane. În aceste condiții, trebuie să se admită că reclamantul pierde avantaje sociale care îi erau acordate de convenția bilaterală încheiată între cele două state în cauză.

21 Din această perspectivă, întrebarea adresată de Sozialgericht Stuttgart trebuie înțeleasă ca urmărind să stabilească dacă pierderea avantajelor de securitate socială care rezultă, pentru lucrătorii în cauză, din neaplicarea convențiilor încheiate între statele membre, în urma intrării în vigoare a Regulamentului nr. 1408/71, este compatibilă cu articolele 48 alineatul (2) și 51 din tratat.

22 Este necesar să se reamintească faptul că, în Hotărârea din 7 iunie 1973, Walder, punctele 6 și 7 (32/72, Rec. p. 599), privind interpretarea articolelor 6 și 7 din Regulamentul nr. 1408/71, Curtea a subliniat că din aceste dispoziții reieșea clar că substituirea regulamentului respectiv dispozițiilor convențiilor de securitate socială, intervenite între statele membre, era obligatorie și nu permitea nicio excepție, în afara cazurilor menționate expres de regulament.

23 Cu toate acestea, trebuie să se stabilească dacă o astfel de substituire, în cazul în care ar duce la plasarea lucrătorilor, în ceea ce privește anumite drepturi ale acestora, într-o situație mai puțin favorabilă decât cea care ar rezulta din regimul anterior, este compatibilă cu principiul liberei circulații a lucrătorilor, menționat în articolele 48 - 51 din tratat.

24 În acest sens, trebuie subliniat faptul că dispozițiile Regulamentului nr. 1408/71, adoptate în conformitate cu articolul 51 din tratat, trebuie interpretate în lumina obiectivului acestui articol, care este acela de a contribui la stabilirea unei libertăți cât mai mari a liberei circulații a lucrătorilor migranți, principiu care constituie unul din fundamentele Comunității.

25 Articolul 51 impune, de fapt, Consiliului adoptarea, în domeniul securității sociale, a unor măsuri necesare pentru restabilirea liberei circulații a lucrătorilor, care prevăd, pentru a obține și a beneficia în continuare de dreptul la indemnizații sociale și pentru calcularea acestora, totalizarea tuturor perioadelor luate în considerare de diferitele legislații naționale.

26 În acest sens, trebuie reamintit faptul că, în conformitate cu jurisprudența Curții (a se vedea, în special, hotărârile din 24 octombrie 1975, Petroni, punctul 13, 24/75, Rec. p. 1149, din 23 februarie 1986, De Jong, punctul 15, 254/84, Rec. p. 671 și din 14 decembrie 1989, Dammer, punctul 21, 168/88, Rec. p. 4553), scopul articolelor 48 - 51 nu poate fi atins în cazul în care, ca urmare a exercitării dreptului lor la liberă circulație, lucrătorii trebuie să piardă unele avantaje de securitate socială pe care le asigură, în orice împrejurare, doar legislația unui stat membru. În Hotărârea din 9 iulie 1980, Gravina, punctul 7 (807/79, Rec. p. 2205), Curtea concluzionează că aplicarea normelor comunitare nu putea duce la scăderea valorii prestațiilor acordate în temeiul legislației unui singur stat membru.

27 Această jurisprudență trebuie înțeleasă în sensul că prin prestațiile acordate în temeiul legislației unui stat membru trebuie să se înțeleagă atât prestațiile prevăzute numai de dreptul național, stabilit de legislațiile naționale, cât și prestațiile care rezultă din dispozițiile convențiilor internaționale de securitate socială în vigoare în două sau mai multe state

membre și integrate în dreptul național al acestora, care conduc, pentru lucrătorul în cauză, la o situație mai favorabilă decât cea care rezultă din dispozițiile comunitare.

28 O interpretare diferită a jurisprudenței menționate anterior, care nu ia în considerare dispozițiile convențiilor încheiate între statele membre și care le conferă lucrătorilor avantaje mai mari decât cele ce decurg din dispozițiile comunitare, duc la o limitare substanțială a sferei de aplicare a obiectivelor articolului 51, în măsura în care lucrătorul care își exercită dreptul la liberă circulație se găsește într-o situație mai puțin favorabilă decât cea în care se putea afla în cazul în care nu se folosea de acest drept.

29 Din considerațiile anterioare rezultă că trebuie să se răspundă la întrebarea preliminară că articolul 48 alineatul (2) și articolul 51 din tratat trebuie interpretate în sensul că se opun pierderii avantajelor de securitate socială care decurg, pentru lucrătorii în cauză, din neaplicarea, în urma intrării în vigoare a Regulamentului nr. 1408/71 al Consiliului, convențiilor în vigoare între două sau mai multe state membre și care sunt integrate în dreptul național al acestora.

Cu privire la cheltuielile de judecată

30 Cheltuielile efectuate de Consiliu și de Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA (Camera a șasea),

pronunțându-se cu privire la întrebarea adresată de către Sozialgericht Stuttgart, prin ordonanța din 9 februarie 1989, hotărăște:

Articolul 48 alineatul (2) și articolul 51 din tratat trebuie interpretate în sensul că se opun pierderii avantajelor de securitate socială care decurg, pentru lucrătorii în cauză, din neaplicarea, în urma intrării în vigoare a Regulamentului nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității, convențiilor în vigoare între două sau mai multe state membre și care sunt integrate în dreptul național al acestora.

Mancini
Díez de Velasco

Kakouris

O'Higgins
Schockweiler

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 7 februarie 1991.

Grefier
J.-G. Giraud

Președintele Camerei a șasea
G. F. Mancini